

NÅGRA TANKAR OM VARGÖN
samt
RÅNNUM STOREGÅRD

Artiklar från sidan 32-33 i jubileumsskriften

VÄSTRA TUNHEMS
HEMBYGDSFÖRENING
1936-1986
50 ÅR

NÅGRA TANKAR OM VARGÖN

FÖDDA EN KULEN NOVEMBERDAG 1984

En ensam mås skriker ut sitt heta läte över "Dispevika" från vilken en kall och bister nordanvind med inslag av regnstänk slår emot ansiktet. Den råa luften är ett tecken på att hösten, som innehållit så mycket regn, nu gör sig beredd att övergå i vinter.

Vid Kallareberget har sommaren fiskare dragit upp sina båtar, en ensam gul plastbåt ligger dock kvar i det inte allt för rena vattnet och rycker taktfast i förtöjningen.

I norr dånar vattenmassorna ut i en tappning från kraftstationen och forsar ner mot älvens en aning gröna vattenyta. Detta skådespel betyder att Vänerns vattenmagasin är välfyllda och kan utan ransonering ge den elkraft som de båda industrigrannarna så väl behöver. Som en tankes snabba färd tackar man för detta genom att plötsligt och oväntat släppa ut överskottsånga från Holmens bruk. Det väsande ljudet far ut över samhället och överröstar den vägtrafik som sedan tidig morgontimme är i gång mellan Vargön och Trollhättan.

Fyren vid Kallareberget, som varnat så många fartyg från främmande länder för skären, ligger öde och tom för sjöfågel.

Jag minns hur bolagets bogserare, Lindås, Rånnum, Björnen och Vargen drog och slet i de stora timmersläpen som de hämtat i Vänerns Värmlandsvatten. Pappersveden lades sedan upp i höga "verankor" av de stora vedhästarna som utgjorde ett säreget blickfång för de vägförande.

Numera kommer veden på stora Scania och Volvolastbilar som vid Holmens vedintag måste passera nålsögat där mätning av lasten sker. Längre upp vid kajen ligger Ostkust från Kållandsö som kommit sjövägen med pappersved i lastrummet.

I utlastningens stora magasin far lasttruckarna runt och hämtar pappersbalar som sedan med långtradare fraktas till olika mottagare.

Vid Fyrkanten råder som vanligt full aktivitet. Gatukontorets personal ändrar om samhällsbilden genom att anlägga efterlängttade gång och cykelbanor samt att göra nya parkeringsplatser åt den bilåkande allmänheten. Min barndoms cykelkaravaner av skiftgående bruksarbetare som i storväst och med boxen på pakelhållaren eller i högerhandens tumgrepp finns inte längre. Nutidens välfärd

kräver bilinnehav och skapelsens herrar åker nu i ett fordon som kräver allt mera av samhällsutrymmet. En titt på brukens parkeringsplatser bekräftar detta.

Många av Evas döttrar måste därför anlita Älvsborgstrafikens bussar som från hållplatsen utanför sjukkassans övergivna lokaler, servicen flyttar till stationen, avgår till olika metropoler. Under förmiddagen är busshållplatsen befolkad med övervägande kvinnliga resenärer uppblandat med en och annan pigg pensionär som gästar residensstaden i ett eller annat ärende.

På Lindvägens förskolas småbarnsavdelning har samhällsservicen fungerat länge. I allt för tidig timma lämnas barnen in och under dagen leker man, äter man och sover en stund om man blir trött. Så småningom kommer mamma eller pappa och hämtar sin telning och i morgon är man på dagis igen.

Det är jämt en månad till jul och samhällets centrumbutiker har plockat fram lockpriser och extraerbjudanden. Den vardagliga kommersen kryddas därför med små kommande överraskningar i varuvagnen.

I PRO:s lokaler har en till sinnet ung-

Vy från hamninloppet med pappersbruken. Bogserbåt, vedrankor, vedhästar till höger och vedmosor i vattnet.— Foto från 1940-talet.

Storgården, Wargön

Vargöns samhälle håller här på att växa fram på marker som brukats av gårdarna i Randhems by. Vykortsbilden från 1930-talet är tagen från Häckla på Halleberg och man ser i bakgrunden Rånnum och Göta älv. Upp t v ses Gustav Karlsson på Gärdet. Framför Börjessons och Lindgrens affär ses en bil stå parkerad, och i mitten på bilden finns Gustafssons bageri. T h vid vägporten ses Karlssons.

domlig skara damer samlats för att till den kommande julmarknaden tillverka lämpliga alster. Flinka kvinnohänder arbetar med många års erfarenhet fram juldukar, tomtar, klockor och grytlappar. Dessemellan tar damerna en stunds kafferast, där man som i visan talar vitt och brett om vad som inte skett och man sig förberett på vad man inte sett.

Det har blivit eftermiddag och höstmörkret har fångat in brukssamhället i en svart hätta. De regntunga molnen syns inte längre och gatubelysningen har svårt att tränga igenom diset. Skenet från tappningarna av ugnarna på Vargöns Alloys AB kommer i stället att med jämna mellanrum färga den mörka kulissen röd under några minuter och påminna oss om att vi kan tämja oerhörda tekniska krafter.

Mörker, dimma och höstens blöta klimat kan vi tyvärr inte ändra på. "Men i slutet på februari kan vi nog cykla hem utan att ha Boschen på" sade alltid de gamla bruksarbetarna och det var deras förhoppning om att en välkommen vår var på väg. Låt oss stämma in i deras fromma önskan.

Göran Sjöstrand

RÅNNUM STOREGÅRD

Rånnum Storegård är en av de sex gårdar som utgjorde kärnan i Rånnums by enligt uppgift från år 1550.

Redan under 1300-talet omnämnes Rånnum, då under namnet Randhem, vilket hänsyftar på byns läge vid randen av den högplatå som begränsar tunhemsslätten. Randhem bildade under medeltiden egen socken, vars kyrka var belägen vid Karten, på gränsen mellan Rånnums och Mellombergs rotar. På 1500-talet uppgick Randhem i Tunhems socken.

De olika gårdarna har under sekler haft olika ägare av historiskt kända släkter, eller lydit under andra säten eller gårdar. Under sekler har de också genomgått olika öden och även skövlats i ofred. På 1700-talet (1736) torde Rånnum Storegård ha blivit bondeägt medan andra gårdar sammanslagits med sätesgården Rånnum.

Vid UWHJ-järnvägens tillkomst skars hemmanet mitt itu och den del som kom att ligga söder om järnvägen förvärvades och brukades av Karten fram till det området avstyckades till tomtar. Siste ägaren till Rånnum Storegården var Gustaf Lindgren som övertog gården av sin far. Mangårdsbyggnaden som ännu står kvar och bebos torde vara en av de äldsta i Tunhem.

Omkring 1950 förvärvades gårdens ägor av Västra Tunhems kommun och är nu en del av Vargöns samhälle.

Dessa upplysningar har bifogats den karta med ägobeskrivning som Sven Kristoffersson, född i Aleklev 1915, överlämnade år 1978 till Västra Tunhems hembygdsförening.

Per Stenberg